

Mikszáth Kálmán
Aussi brebis

Rövidített változat

Egy kurta esztendő előtt itt járt Párisból a francia fordítóm. Nagy csodálkozás fogta el, hogy én nem tudtam vele franciául beszélni, tágira dagadtak a szemei, összecsapta a kezeit. Én is csodálkozhattam volna, hogy ő meg nem tudott velem magyarul beszélni, de én nem csodálkoztam, mert ez még barbárabb színben tüntetett volna föl. Pedig mellettem van a logika, mert én nem akarok tőle franciából magyarra fordítani semmit, míg ellenben ő magyarból fordítja franciára a munkáimat... **Miután szótár segélyével kibeszélgettük magunkat, én a folytonos szégyenkezésben azzal az eltökéléssel fogtam vele kezét, hogy mindjárt holnap franciára kezdem taníttatni gyermekeimet.** Ő pedig azzal az eltökéléssel búcsúzott, hogy a további munkáimat is lefordítja. **Hát igen, hadd tanuljanak a gyerekek. Ha már én számár maradtam, legalább ők legyenek okosak.**

Hiszen azt is mondhatnám ilyen szégyenletes eset után, hogy ide azt a grammatikát, nekivágok annak a francia nyelvnek, de hát az ember jobban szereti a gyerekeit magánál, inkább azokra gondol, de **még kényelmesebb is, hogy mások tanuljanak, ne maga az ember.** Ez egyszer így van. Hát tanulni fognak, punktum. Fölkiabáltam összes ismerőseimet valami francia fiú vagy leányka után, akitől játszva sajátítsák el a gallok nyelvét.

Hanem a fickók savanyú képet vágtak a dologhoz. Éppen abban a korban vannak, amikor ez a mi fajtánk azt hiszi, hogy az egész világ nem áll csak magyarokból és németekből.

Mikor előhoztam a fiuknak, hogy franciául fognak tanulni, nem igen lelkesedtek; ők is kiálltak a maguk ellenvetéseivel.

– Minek az?

– Hát mert az igen szép, ha valaki franciául tud.

– De mire való? – kérdezte Bercike.

– Beszélgetni fogtok a francia nevelőnővel.

– De mi nem akarunk vele beszélgetni.

– Hát akkor egymással fogtok beszélgetni.

– De egymással csak magyarul szeretünk beszélni.

– Hát akkor a franciákkal fogtok franciául beszélni.

– Hol vannak? (t. i. a franciák.)

– Otthon, az országukban. Majd, ha nagyok lesztek, elviszlek egyszer Franciaországba, beutazzuk és akkor ti lesztek ott a tolmácsaim.

– Igazán van ország, apa, ahol a parasztok is franciául beszélnek? – kérde Bercike bámész szemekkel.

– Hogyne. Még pedig nagyobb Magyarországnál.

– Igaz, Laci? – kérde ismét Bercike Lacira tekintve. (Nekem nem akarta hinni a kis zsvány.)

– Hát nem láttad a mappán, te vaksi? – förmedt rá, a gimnazista szuverén fölénnyel.

– Én inkább nem megyek. Hadd tanuljon a Laci.

– Én se megyek – csökönyösködött Laci.

Láttam, hogy most már csak ravaszsággal lehet dülőre vinni az akaratomat.

– Ej, pedig jó volna, ha tudnátok valami extra nyelvet, hogy mikor valami titkos dologról akarnátok egymással szót váltani, ne értsék a pajtásaitok, se a Gyuri, se a Miska, se a Pali. – Teringette, hogy enné ezeket a méreg, de még mi se értenők, hogy mit beszéltek, t. i. a mama és én. Az volna a nagy parádé.

Ez tetszett nekik. Összepislogtak a barna szemecskéikkel és ez a megegyezést jelentette. Igen, az nagy parádé volna.

– Hát nem bánom, apa – jegyzé meg Laci.

– És te Berci?

Vállat vont, hogy ő se bánja.

Ezzel átestünk az első nehézségen. Harmadnapra megvolt az élő grammatika is, egy francia nyelvmesternének a leánykája. Egy kedves kis bakfis a Karolin, aki játszani és hancúrozni is fog még a fiukkal.

Az is nagy előnye volt, hogy jól beszélt magyarul, mert már ő itt Pesten született, (vagy tizenöt év előtt.) Ha nem tudna jól magyarul, kinevetnék és nem lenne semmi tekintélye előttük.

A fiúknak persze nem volt szabad tudni, hogy a Karolin magyar lány: előttük ez teljesen aláásná a tekintélyét. Abban semmi gyanúsat nem találtak, hogy jól beszél magyarul. Magyar gyerek előtt természetesnek látszik, hogy magyarul még a rézbőrű indián is tud.

De magukhoz való eszük nekik is van. És az első társalgási óra épen ezért nem jól sikerült. Pedig szép és ünnepélyes dolog volt az, mikor a három gyermek letelepedett az asztal körül, az enyimek nevetgélve egymásra, de ellenséges szemmel méregetve a liliputi nevelőnőt, a harmadik gyermeket, ki fülig pirulva ült köztük, komolyra torzítva vékony eleven arcocskáját, mint egy anyóka. Ő még jobban félt szegényke, mint a tanítványai, szíve biztonnal hangosan dobogott a hótiszta fehér blúz alatt, mert először ült ma a katedrán. Az én kölykeim csak a francia nyelvbe fognak bele, de a kis Karolin megindul egy nyomorú úton, félénken, bizonytalanul, talán szepegve is, mint a kis csirke, mikor először kezdi kikaparni a saját napi élmét.

A szobában levő tárgyak francia neve csakhamar kimerül. Az asztal, a lámpa, a szék, a könyv neve mind tudomásul vétetik, utána mondani ugyan nem akarják (mert nevetségesen hangzik), hanem most már ők kezdenek kérdezni újakat.

– Nem, az nem, – kiált közbe a Berci, – hanem hogy hívják a juhot?

– Brebis, – mondja Karolin.

– Brebi! Brebi! Bolondság. Igazán Brebinek hívják?

– Ha egyszer mondom, – felelé a kis tanítónő tettetett szigorral.

– És hogy van a bárány?

Karolin zavarba jön, de a mai nap nagy szerepe nem tűri meg a hosszú habozást.

– Aussi brebis, – felelte. – Az is brebis.

De már erre kitor a hahota, ujjongás. A kis fickók fölkerekednek az asztaltól s diadalmas arccal, táncolva, ugrálva rohannak a szobámba.

– A kisasszony nem tud franciául. Nem tud. Nem tud. Hidd meg apa, nem tud!

– Hujjújú! – ordította a kisebbik. – Semmit se tud a kisasszony!

– Ejnye, mit beszéltek! Mordizom adta, hol a nádpálca? Már hogy ne tudna?

Laci állásba teszi magát, mint egy igazi férfi.

– Ha én egyszer azt mondom, hát az úgy is van. Tudod, apa, hogy én soha se szoktam hazudni. A leány csakugyan nem tud franciául. Hát mondd meg már most, hogy lehet-e olyan bolond ország, ahol egyformán hívják a bárányt és a juhot? Hogy kérne ott a szakácsnénk egy kiló bárányhúst és egy félkiló juh húst a mézárszékben.

A gyerekek tökéletes igaza volt, mindjárt is átláttam, hogy a kis Karolin bizonyosan sohase járt falun és nem látott se eleven bárányt, se eleven juhot, legföljebb sült alakjában kerülhetett eléje a juhcsalád s nem vigyázta meg az egyes családtagokat, a kost és a jerkét, az ürüt, a juhot, a bárányt, egyenkint. Hanem hát ki nem szolgáltathattam a tudatlanságát prédának (...).

Szóval, kivágtam valahogy nagynehezen Karolint, de azért a fiuk nem említették egymás közt más néven, csak „Aussi brebis“-nek. Sőt annyira ragadós az afféle, hogy mi is csak „Aussi brebis“-nek hívjuk attól a naptól kezdve.

Este az ágyban levetkőzve, hallottam őket sokáig petyegni. Berci kezdte:

– Hidd meg, Laci, még se tud az Aussi brebis franciául.

– Én is azt mondom.

– Ne tanuljunk tőle.

– Ne tanuljunk.

Másnap megint eljött az Aussi brebis; az anyjuk csak nagy nehezen birta a lázadókat behajtani a tanuláshoz és most megint megfogták a szegény kis Aussi brebist. Nem volt szerencséje. Azt kérdezték, hogy hívják a lovat.

– Cheval.

– De hát a csikót?

– Petit cheval.

Hurrah! Hurrah! Soha se hallott még az Aussi brebis ilyen diadal-ordítást. Az a hahota, ami megcsendült, mintha tiz csengetyű csilingelne, az a rohanás ki a szobából:

– Éljen, éljen Aussi brebis! Semmit se tud Aussi brebis!

(Majd hogy el nem sülydedett szégyenletében a boldogtalan lányka.) (...)

Azt követelték, hogy vegyek nekik most mindjárt egy magyar-francia szótárt.

– **Mit akartok a szótárral?**

– Meg akarjuk fogni az Aussi brebist. Mert biztos, hogy nem tud franciául. A szótárból majd előre kinézzük és úgy kérdezősködünk. Mert ha szótárunk nincs, mindent mondhat.

Nosza, mit volt tenni, mint rögtön szalasztani a cselédet a Carrier János szótáráért.

– Hát csak fogdossátok az Aussi brebist!

Hanem iszen volt is dolga a szótárnak! Ki nem bocsátották szinte reggeltől estig a kezükből, búvárolták, turkálták, kikeresték, bevágták a legkülönösebb szavakat és keresztkérdésekbe fogták a kis brebist, aki most már több szerencséjével siklott ki a körmeikből.

Amely nap ráértem, mindig kikérdezgettem.

– Mennyire vagytok az Aussi brebis-vel?

– Majdnem megfogtuk vagy kétszer, de ledisputálta a hibáit. Pedig biztos, hogy nem sokat tud.

– Hát csak süssétek ki rá.

– És mi lesz a jutalmunk?

– Megverem.

– És még?

– És nem fog kelleni tanulnotok.

– Jól van.

Még csak nagyobb szenvedélylyel, kedvvel folytatták a hajsztát. Végre egy napon kezdték belátni, hogy mégis sok szót tud a kis brebis. A Bercike megsimogatta az államat: „Ne verd meg, apa.“

Játszott is velük, tehát megszerették. Most már én kezdtem őket bizgatni.

– Tudjátok mit, fiuk, hát nem verem meg z Aussi brebist. Hanem most már én is **gyanaxsom, hogy meg lehet fogni, de nem a szavakban, hanem a ragozásban és a nyelvtani szabályokban.**

Amelyiktek megfogja, kap egy biciklit.

Mind a kettő bizonykodott, hogy megfogja, hanem **hozassam meg nekik a nyelvtant, hogy előre készülhessenek.**

Meghozattam nekik a nyelvtant is, vastag, erős disznóbőrbe kötve. Most is itt hever az asztalon, ahol e sorokat írom, de csupa rongy már, csupa foszlány... Ki kell a szemétre hajítani.

Addig, addig fogdosták vele az Aussi brebist, míg mind a fejükbe szaladt, ami benne volt s egy nap csak azon vették észre magukat, amint már tizennégy hónapig üldögéltek délutánokint a nagy ebédlőasztal körül, hogy az ördög se ösmeri már meg, hogy a három gyerek közül melyik beszél jobban franciául, az Aussi brebis-e, vagy az én porontyaim.